

'חדר הכושר' כהטרוטופיה-

מתוך, פנחס, י. (2023). **הכושר ההוליסטי מתווה לאורח חיים בריא ופעיל**. מנדלי מוכר ספרים.

המצב הרווח כיום הוא שפעילות הכושר מתבצעת לרוב בחדרי כושר או באולמות תנועה סגורים. אפשר לסמן חללים אלה כמעין הטרוטופיות (הטרו=שונה, טופוס=מקום) כניסוחו של מישל פוקו (פוקו, 2003). ה'הטרוטופיה' היא מושג מפתח בביקורת התרבות של

פוקו. ניתן להתבונן על 'חדר הכושר' כ'מרחב האחר'. במובן זה 'חדר הכושר' (כל חדר כושר) מובדל לגמרי מן המרחב החברתי הכללי ומובחן ממנו. חריגות זו לובשת צורה מרחבית. למתאמנים בחדר הכושר שפה משלהם, ייצוגים נפרדים, קודים מיוחדים, תלבושת נפרדת, אביזרי זהות משלהם, פרקטיקות מיוחדות וכד'. כמרחב האחר הוא מעניק לבאיו 'זכויות יתר' ותובע מהם חיובים מיוחדים.

'חדר הכושר' נענה להגדרות ההטרוטופיה, שכן הוא מתפקד כחלק מן המרחב הממשי הכללי אך בה־בעת מוחרג ממנו. כך מצוי 'חדר כושר' ביחס לעיר שבה הוא שוכן, וכך אף מצוי "חדר כושר" של בית מלון, ביחס לשאר המלון. 'חדר כושר' שונה לגמרי בתפקודו, בצורתו ובמערכת החוקים שבו, מהמקיף אותו.

במקביל קווי האופי של כל 'חדרי הכושר' באשר הם הינם הומוגניים. ביחס למרחב החוץ הם חריגים ומובחנים, וביחס לעצמם הם מקיימים סדר מבני מזוהה. במובן זה חדר הכושר לובש צורה אוניברסלית לגמרי. 'חדר כושר' יראה כמעט זהה בכל מקום שהוא בעולם, בין אם בסין, בצרפת או בישראל. המבקר בו ידע תמיד 'להפעילו' הגם שלא ביקר בו ספציפית מעולם, וידע להשתמש בו בלי להכיר את מרכיבי השפה של המקום הזר. זאת בשל העובדה כי מרחבים אלה הם בעלי אופי פורמטיבי אחיד. המכשירים זהים, התלבושת זהה, האביזרים זהים, הכללים דומים מאוד בין מרחב למשנהו. אומנם 'שמו הפרטי' משתנה ממקום למקום אלא שמהותו דומה.

חדרי הכושר מקיימים גם את עקרון הסיפיות (לשון 'סף', לימינליות) שכן הם

מחייבים

'טקסי מעבר' ו'טקסי קבלה' למיניהם, המחדדים את ההפרדה בין המשתתפים ליתר החברה, ויוצרים מתח ואווירה מיוחדת. על פתחי הכניסה שלהם מופקדים 'שומרי סף', שוערים, המקפידים על כללי הכניסה והסינון; בתוכם מסתובבים אנשי צוות, המקפידים על ביצוע נוהלי המקום, השפה והמשמעת.

חדר הכושר נענה לעקרונות 'המרחב האחר' גם בשל העובדה כי מרחבים אלה הם מקומות גבוליים המייצרים מתח וחווית קצה. עם כניסתנו אל חדר הכושר מייד אנו חודרים אל אוירה אחרת, אל מוזיקה שונה, אנו חווים מראות אחרים, ריחות אחרים, האור משתנה, מצב הרוח משתנה. המקום ספוג בתשוקה אחרת, בסדר אלטרנטיבי, שאין ביטוי לו במרחב הרגיל ובסדרי החוץ.

מנגנוני הפעולה מייצרים את הסדר ההטרוטופי עצמו. מרחבים אלה הם מעין צירוף של המציאות המדומיינת המוחרגת שנוצרת בחלל הכושר יחד עם השתקפותה בעולם הממשי, שאינו קיים בה, ועם זאת מקיף אותה.

חדר הכושר מתחבר אל המרחב הכללי ויחד עם זאת חותר תחתיו. הוא דורש מחבריו תפקוד אחר, תזוזה שונה, תזונה אחרת, 'שפת הפעלה' ייחודית, כללי שינה אחרים ועוד. העיקרון ההטרוטופי הנוסף הבא לידי ביטוי בחדר הכושר הוא אפוא עקרון ההיפוך: המרחב עומד ביחס הפוך למקום הממשי, המקובל. זהו מעין מקום אקס-טריטוריאלי.

יסוד נוסף מתמצה בהנחה שלהטרוטופיה קיום היסטורי משלה. כל חברה מפעילה הטרוטופיות, המסמנות את השינוי שחל באידיאולוגיות, בערכים, בנהגים. כך ניתן לראות כי גם 'חדר הכושר' עבר בחלוף העיתים שינויים היסטוריים כפי שהצגתי להלן. ממרחב המיועד רק למשקולנים אל מרחב המיועד למרבית הספורטאים, ומכזה למרחב המיועד לכלל האוכלוסייה. עם השנים אף התפתחו חדרי כושר ייעודיים לבני נוער, לבעלי מוגבלויות, לאוכלוסיות בעלות אופי מגדרי או נטייה מינית מיוחדת וכד'. חדר הכושר, כפי שהצגנו לעיל, עבר תפנית חדה ממרחב מקצועי המוקדש לפעילות גוף וכוח למרחב תנועה כללי יותר, המציע חוגים שונים, עד לכדי מרחב צרכני כללי לגמרי. זאת ועוד, בדומה ליתר ההטרוטופיות גם 'חדר הכושר' נדד במיקומו ביחס למרחב החוץ. משולי הערים למרכזן, לפני הקהילה. ממרכזי העיר לבתי המלון, לקניונים, לבנייני משרדים, לבנייני דירות, לבתים הפרטיים וכו'. משכנם עבר ממקלטים

ומרתפים מתחת לאדמה אל החזיתות, אל קומת הכניסה, על פני השטח, אל גורדי השחקים.

לסיום, נתבונן על חדרי הכושר כהטרוטופיה מוחלטת, שכל הבאים בה חשים כי העולם כולו מכוסה בטרדה אחת ויחידה, שאין לה ראשית ואין לה סוף, והיא 'הכושר הגופני'.